

Valtiovarainministeriö

Lausuntopyyntönnö 24.4.2017 VM037:00/2016

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitysluonnos liittyy eduskunnalle 2.3.2017 annettuun hallituksen esitykseen HE 15/2017 vp. (maakuntauudistuksesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta) ja sisältää ehdotukset maakunnille valtiolta ja kunnilta siirrettäviä eräitä muita kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä ja pelastustoimen tehtäviä koskevien erityislakien muuttamiseksi. Lisäksi hallituksen esitysluonnos sisältää ehdotukset Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston, aluehallintovirastojen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisesta sekä uuden Valtion lupa- ja valvontaviraston viraston perustamisesta.

Lausuntopyyntö koskee

- o maakunnille siirtyviä tehtäväaloja
- o valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia ja sen edellyttämiä uusien virastojen perustamista koskevia lakiehdotuksia
- o ehdotusta voimaanpanolaiksi sekä muita 224 lakiehdotusta, joilla toteutetaan uudistuksen edellyttämät tehtäväsiirrot maakunnille, Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja muille virastoille.

Lausunto

Maakuntalakiluonnoksessa maakunnille on säädetty yhteensä 26 lakisäateistä tehtäväaluetta, joiden tarkempi sisältö määritellään erityislainsäädännössä. Sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen ja ympäristöterveydenhuollon sekä maaseutuhallinnon ja lomituksen tehtävät siirtyvät kunnilta maakuntiin. Muilta osin kysymys on valtion aluehallinnon lakisäateisistä maakunnille siirtyvistä tehtävistä. Nyt kysymyksessä olevalla lakipaketilla siirretään valtiolta maakunnille maakuntalain mukaiset tehtävät lukuun ottamatta tehtäviä, jotka liittyvät eri järjestämislakien mukaan maakunnalle siirtyviin tehtäviin ja lukuun ottamatta pääosaa liikenteeseen liittyvistä tehtävistä.

Suuri osa maakuntien tehtäviä koskevasta erityislainsäädännöstä on vielä nyt kysymyksessä olevan lakipaketin jälkeenkin valmistelussa. Erityislainsäädännön valmistelussa tulee kiinnittää huomio siihen, että maakunnalle siirrettävät tehtävät määritellään siten, että ne eivät ole päällekkäisiä tai rinnakkaisia kuntien tehtävien kanssa. Toimivaltarajojen tulee olla selkeitä. Eri asia on, että tehtävien järjestämisestä, tuotannosta ja yhteistyöstä voidaan sopia kuntien ja maakuntien kesken.

Maakuntien tehtäviä koskevalla erityislainsäädännöllä ei myöskään tule rajoittaa maakuntien itsehallintoa. Lainsäädäntöön ei tule sisällyttää säännöksiä, jotka antaisivat valtioneuvostolle ja ministeriöille toimivaltaa hallinnollisilla päätöksillä puuttua maakuntien tekemiin ratkaisuihin.

Yhteistyö ja sopiminen kuntien kanssa

Maakuntalakiluonnoksen 6 § 2 momentin 3 kohdan säännös, jonka mukaan tehtäviä voidaan siirtää kunnilta maakunnille vain kaikkien kuntien niin sopiessa, on liian tiukka. Sopimismahdollisuus pitää olla myös yksittäisillä kunnilla ja kuntaryhmillä.

Maakunnan toimialaa tulee laajentaa siten, että maakunta voi ottaa hoitaakseen tehtäviä, joita alueen kunnat tai osa niistä ei hoida edellyttäen, että mukana olevat kunnat sitoutuvat rahoittamaan toiminnan eikä tehtävä kuulu valtion tai muiden toimijoiden vastuulle.

Maakuntalain tulee olla kuntalain tapaan joustava ja mahdollistava niin, että kuntien ja maakuntien yhteistyö ja mahdollisuus sopia palvelujen hoitamisesta turvataan. Maakuntalakiin tulee lisätä säännös, joka mahdollistaa maakunnan ja kuntien välisen yhteistyön ja sopimisen sekä tehtävien hoitamisen samaan tapaan kuin yhteistyö kuntien kesken on kuntalain mukaan mahdollista.

Maakuntien ja kuntien joustava mahdollisuus sopia tehtävistä on perusteltua myös siksi, että se mahdollistaa maakuntien keskustaajamien ja suurimpien kaupunkiseutujen erityisroolin huomioimisen annettavassa lainsäädännössä monien elinvoimatehtävien, kuten työllisyyden edistämisen, innovaatio- ja kilpailukyky politiikan sekä kotouttamisen tehokkaassa hoitamisessa alueelliset erityispiirteet huomioiden.

Aluekehittämisen vastuut tulevat jakautumaan kuntien maakuntien ja valtion kesken, siten kuin aluekehittämisen ja kasvupalveluiden järjestämislaissa säädetään. Luonnoksesta on annettu lausunto erikseen. Keskeistä on vahvistaa kuntien ja kaupunkiseutujen asemaa ja tunnistaa niiden panostukset elinkeinojen kasvun, innovaatioiden ja eri toimijoiden yhteistyön rakentajina ja sopimuskumppaneina sekä työllistymisen tukijana. Aluekehittämisessä korostuu kuntien, maakunnan ja valtion eri toimenpiteiden yhteensovittaminen.

Kasvupalveluihin liittyvien erityispiirteiden huomioiminen korostuu pääkaupunkiseudun ohella myös muilla suurimmilla kaupunkiseuduilla ja tämä on huomioitava lainsäädännössä. Esityksessä työllisyys ja yrityspalveluiden järjestämisvastuu siirretään valtion TE - hallinnolta maakunnalle. Kuntaliiton mielestä maakunnan tulee voida sopia alueen kuntien kanssa tarkoitukseenmukaisesta yhteistyöstä, työnjaosta ja resurssien kohdentamisesta. Maakunnan tulee myös voida siirtää järjestämisvastuu tai osa siitä yhdelle tai useammalle kunnalle / kaupungille. Kaupunkiseuduilla on tärkeää varmistaa, että neuvottelut maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimusten sekä kasvusopimusten sisällöstä käydään jatkossakin asianomaisten ministeriöiden kanssa ja mahdollisuudet niiden solmimiseen turvataan.

Maakuntalakiluonnoksen 15 §:ssä säädetään maakunnan ja sen alueen kuntien neuvottelumenetelmästä valtuustokausittain. Säännös on tärkeä, mutta riittämätön. Se turvaa maakunnan ja sen alueen yhteistyön poliittisen tason tarkastelun, mutta ei mahdollista maakunnan ja kunnan sopimuksia tuotannon ja järjestämisvastuun siirrosta.

Maakuntalakiluonnoksen 7 §:n mukaan maakunta voisi sopia järjestämisvastuun siirrosta kunnalle, silloin kun siitä erikseen laissa säädetään. Sääntelytapaa tulisi muuttaa siten, että sopiminen olisi aina mahdollista, jollei sitä erikseen kielletä.

Uudistukseen liittyvässä erityislainsäädännöstä puuttuu kokonaan tai on kirjoitettu monin eri tavoin maakunnan ja valtion viraston yhteistyövelvoitteet kuntien kanssa. Asukkaat, yritykset ja muut toimijat asuvat ja toimivat kunnissa, joten on välttämätöntä, että tehtävien järjestämiseen liittyvä tieto on saatavilla sekä kunnista maakuntaan, että päinvastoin maakunnasta kuntiin. Sama koskee Luovan toimintaa. Kuntien tiedonsaantioikeuksia tulee täsmentää.

Ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun siirtämistä koskeva laki on vasta lausunnolla. Eryteisesti kaupunkiseuduilla on voimavarat ja osaaminen järjestää jatkossakin ympäristöterveydenhuollon palvelut. Ympäristöterveydenhuollon asiantuntemus ja toimiva yhteistyö kunnan kaavoitukseen rakentamiseen ja asumiseen on keskeisessä asemassa hyvän ja terveellisen ympäristön ja yhdyskuntarakenteen suunnittelussa ja Kuntaliitto kannattaa laajaa sopimismahdollisuutta.

Lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto

Uudistuksella lakkautetaan aluehallintovirastot ja elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukset ja perustetaan valtakunnallinen monialainen lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto. Samalla uudelleen organisoidaan lupa- ja valvontatehtäviä uudelleen eri valtion virastojen kesken.

Uudistuksen tavoitteena on valtion lupa-, ohjaus- ja valvonta tehtävien kokoaminen ja selkeyttäminen perustamalla uusi valtakunnallinen lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto ja selkeyttämällä tehtäväjakoja eri ministeriöiden alaisten virastojen välillä. Uudistus on pääosin perusteltu. Se mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon, ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun lupa- ja valvontatehtävien sekä työsuojelun prosessien sekä valtakunnallisen että ajallisen yhdenmukaistamisen. Ei kuitenkaan ole perusteltua, että lainsäädännön tasolla eriytetään eri toimialojen lupa-, ohjaus- ja valvonta omiksi yksiköikseen. Toisaalta se, miten tehtävät valtakunnallisesti ja alueellisesti organisoidaan jää työjärjestyksessä määrättäväksi. Joka tapauksessa on varmistettava alueellinen organisointi. Lupa- ohjaus ja valvontatehtävät edellyttävät myös alueellista läsnäoloa. Tehtäviin liittyviä neuvontaa ja opastusta sekä neuvotteluja ja tarkastuksia tehdään paikallisesti eri toimijoiden luona.

Kuntien maakunnan ja Luovan yhteistyöllä tulee olla yhtenäinen lainsäädännöllinen perusta, joka luo rakenteelliset edellytykset yli organisaatorajan tapahtuvalle asukas- ja yritysliikenteelle toimintatavalle. Nyt yhteistyösäännökset, siltä osin kuin niitä on, ovat hajallaan eri laeissa ja sisällöltään vaihtelevat eri hallinnonaloilla.

Kuntaliitto pitää resurssien käytön ja sujuvan hallinnon kannalta myönteisenä, että AVI:en ja Ely:jen ympäristö -vastuualueet yhdistyvät uuteen lupa ja valvontavirastoon. Uudistuksessa on kuitenkin huolehdittava, ettei virastolle esitetty monipolvinen organisaatorakenne eriytä viraston toimintoja siten, etteivät se yhdistämisen synergiahyödyt tule mahdollisiksi. Viraston ympäristötoimialalle perustettavaa yleisen edun yksikköä Kuntaliitto pitää tarpeettomana koska katsoo lupa- ja valvontaviranomaisen vastuulle kuuluvan myös ympäristöasioiden yleisen edun valvonnan. Yleisen edun valvonnan myös ympäristöasioissa tulee tapahtua osana lupa- ja valvontaprosesseja. Tästä on hyviä kokemuksia kunnissa. Myöskään työsuojelukysymysten erottaminen muusta lupa- ja valvontatoiminnasta ei ole perusteltua. Kun valvontakoh-teissa ilmenee epäkohtia, on kyseessä usein ongelmien vyyhti, joka kaipaava monialaista samanaikaista puuttumista.

Viraston toiminnoilla tulee olevaan yhdyspintoja kunnan ja maakunnan toimintoihin ja eriyttämisen estämiseksi kunnan maakunnan ja valtion viraston yhteydenpitoon tulee muodostaa toimivia yhteydenpitorakenteita, joista tulee säätää lailla vastaavasti kuin sosiaali- ja terveydenhuollon alan neuvottelukunnista on säädetty.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Maa- ja metsätalousministeriö on todennut, että nykyisin vain joihinkin ELY-keskuksiin keskittyneiden vesitalous- ja kalataloustehtävien hoitamisessa tehtävien keskittäminen on jatkossakin niiden asiantuntevan hoidon ehdoton edellytys. Siksi MMM esittää, että maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa tulisi säätää lailla (Laki maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa).

Maakunnat on tarkoitettu perustettavaksi itsehallinnollisiksi toimijoiksi, joilla tulisi olla vapaus organisoida niille osoitetut tehtävät tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Todennäköistä on, että sekä kala- ja vesitaloustehtäviin varattujen resurssien niukkuuden että tehtävien luonteen vuoksi maakuntien on tarpeen toimia yhteistoiminnassa ja keskittää osaamista. On oletettavaa, että maakunnat tekevät itsenäisesti tarpeelliset ratkaisut riittävän yhteistoiminnan aikaansaamiseksi kala- ja vesitalouden tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Mahdollinen yhteistoimintaa koskeva lainsäädäntö tulee toteuttaa maakuntien itsehallinnon periaatteita kunnioittaen. Ehdotetussa laissa maakuntien yhteistoiminnasta kala- ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa on yhteistoiminnan järjestämistä koskeva säätely tarpeettoman yksityiskohtaista.

Vesihuoltolain muutoksessa on ehdotettu valvontaviranomaisiksi toimialoillaan maakunta ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kirjaus johtaa arveluttavaan tilanteeseen, jossa pitkälti kunnalle kuuluvaa tehtävänhoitoa, mm. vesihuollon järjestämistehtävää, valvoo toinen rinnakkainen itsehallinnollinen organisaatio. Maakuntiin ei siirry valtion ympäristönsuojelutehtäviä, joten maakunnan rooli valvojana ei ole yhtenevä eikä yhtä kattava entisiin ELY-keskuksiin verrattuna.

Mikäli itsehallinnollinen organisaatio voi valvoa toista itsehallinnollista organisaatiota järjestämistehtävän osalta, tulisi Kuntaliiton näkemyksen mukaan vesihuollon valvontaviranomaiset kuitenkin maakunnan osalta jakaa kahteen rooliin: maakunnaksi ja maakunnan terveyden-suojeluviranomaiseksi. Maakunnan eri roolit tulisi erotella viranomaisvalvonnan osalta ja nostaa esiin nimenomaisesti maakunnan terveydensuojelu-viranomaisen, joka on itsenäinen viranomaisyksikkö maakunnassa, rooli valvonnassa. Myös valvontaviranomaisten osalta tulisi erityislaeissa ottaa huomioon tehtäväsiirtomahdollisuus ja sen vaikutus mm. toimivaltaiseen valvontaviranomaiseen kussakin tapauksessa. Terveydensuojeluviranomainen voisi olla myös kunta tai ympäristönsuojeluviranomainen maakunta, mikäli tehtävistä on sovittu toisin maakuntalain perusteella.

Suomessa yhteiskunnan velvollisuus osallistua eläinlääkäripalvelun järjestämiseen on säädetty huomattavasti tiukemmaksi kuin muissa Pohjoismaissa. Kustannukset eläinlääkäripalvelun järjestämisestä yhteiskunnalle ovat Suomessa noin 50 M€ kun ne esimerkiksi Ruotsissa ovat 11 M€ (Luonnonvarakeskuksen selvitys). Yhteiskunnan tukemaa eläinlääkäripalvelua tarvitaan erityisesti Suomen pohjois- ja itäosassa. Yhteiskunnan tuki, eli maakunnan järjestämä eläinlääkäripalvelu tulee kohdistaa erityisesti niille alueille Suomea, joilla ei ole yksityistä palveluntarjontaa. Maakunnan ei ole syytä lähteä kilpailemaan yksityisen palveluntarjonnan kanssa. Eläinlääkäripalveluilla on yhä enemmän yksityisiä palveluntarjoajia etenkin suurissa kaupungeissa ja etelä -Suomessa.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonala

Kuntaliitto on jo maakuntauudistuksen valmisteluvaiheessa tuonut esille huolensa siitä, että nykyisin kunnissa hyvin toimivat viranomaisyksiköt ovat hajoamassa maakuntauudistuksen myötä. Kuntaliitto on lausunnoissaan ottanut kantaa sen puolesta, että kunnat voisivat niin halutessaan sopia myös terveydensuojelun viranomaistehtävien hoitamisesta. Ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun siirtomahdollisuutta koskeva lakiesitys tulee käsitellä samanaikaisesti ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädännön kanssa

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että kunnilla on tulevaisuudessa käytettävissään maakuntaan siirtyvän terveysvalvonnan asiantuntijatuki. Kunta kantaa vastuun terveellisestä ja turvallisuudesta elinympäristöstä ja sitä koskee tulevaisuudessa myös terveydensuojelulain 2 § -velvoite huolehtia siitä, että kaikki elinympäristöön vaikuttava toiminta suunnitellaan ja järjestetään siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Terveydensuojelulaki keskittyy erityisesti ihmisen terveydensuojeluun ja sen huomioiminen on hyvinvoinnin edistämisen kannalta keskeistä.

Eduskuntakäsittelyssä oleva maakuntalaki edellyttää, että lupa ja valvontatehtävissä päätösvalta delegoidaan laajasti viranhaltijoille. Terveydensuojelulaissa toimivalta annetaan maakunnan määräämälle toimielimelle, jolla on mahdollisuus päättää delegoinnista. Kuntaliitto pitää kannatettavana tätä maakuntalain yleisestä linjasta poikkeavaa mahdollisuutta päättää delegoinnin toteuttamisesta maakuntakohtaisesti.

Ympäristöministeriön hallinnonala

Maakuntakaavoituksen siirtyminen kuntien muodostamilta maakunnan liitoilta itsehallinnollisille maakunnille aiheuttaa tarpeen tarkastella maankäyttö- ja rakennuslain kaavajärjestelmää ja eri kaavatasojen suhdetta laajemmin kuin käsillä olevassa ehdotuksessa on tehty. Maakuntakaavoituksen tulisi jatkossa keskittyä selvemmin ja strategisemmin aluerakenteen kannalta keskeisiin kysymyksiin, minkä tulisi näkyä maakuntakaavan tarkoitusta ja sisältöä koskeissa pykälissä esimerkiksi siten, kun Kuntaliitto on asianomaisessa kohdassa esittänyt. Maakuntakaavoituksen ja yleiskaavoituksen tehtäväjaon tulisi olla selkeä ja jokaiselle kunnalle tulisi turvata yhtäläinen mahdollisuus vaikuttaa maakuntakaavoituksen tavoitteisiin ja valmisteluun. Kuntien ja kaupunkiseutujen onnistuminen elinvoimapolitiikassa edellyttää, että niillä säilyy oikeus itsenäisiin valintoihin maapolitiikassa, kaavoituksessa ja toteuttamisen ohjelmoinnissa.

Kuntaliitto pitää ongelmallisena tilanteita, jossa erityislaeissa on säädetty itsehallinnollisen organisaatio (maakunta) valvomaan toista itsehallinnollista organisaatiota (kunta). Tällainen tilanne on esimerkiksi ehdotetussa vesihuoltolaissa, jossa on ehdotettu valvontaviranomaisiksi toimialoillaan maakunta ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kirjaus johtaa arveluttavaan tilanteeseen, jossa pitkälti kunnalle kuuluvaa tehtävähoidtoa, mm. vesihuollon järjestämistehtävää, valvoo toinen rinnakkainen itsehallinnollinen organisaatio.

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestäminen

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain keskeisenä ehdotuksena on, että kaikki vesienhoidon tehtävät ja merenhoidon alueelliset tehtävät siirrettäisiin maakunnille. Ympäristöministeriön mukaan vesien- ja merenhoitotoiminta on ylimaakunnallista ja siksi osa toiminnasta olisi tarkoituksenmukaista keskittää tiettyihin maakuntiin. Maakuntien yhteistyön edellytyksistä ehdotetaan vesien ja merenhoitoa koskevassa laissa säädettävän erikseen valtioneuvoston asetuksella, jonka antovaltuus on kirjattu lakiin.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan vesienhoitosuunnitelmien laatiminen ei ole tehtävä, joka edellyttäisi yhteistyöstä säätämistä. Mikäli kuitenkin yhteistyön reunaehdoista ylipäänsä katsotaan tarpeelliseksi säätää, tulisi se tehdä mieluiten jo lain tasolla.

Yhteistyöstä on säädettävä lailla

Ympäristöhallinnon jakaantuessa kunnan, maakunnan ja valtion lupa- ja valvontaviraston kesken erityisen tärkeää sujuvan hallinnon ja yhdyskuntien kehittämisen turvaamiseksi sekä osin hyvin niukkojen resurssien tehokkaan käytön varmistamiseksi, on huolehtia toimijoiden välisestä yhteydenpidosta. Maakuntalaissa asetetut hyvin väljät velvoitteet yhteydenpidolle eivät riitä turvaamaan tarvittavaa vuorovaikutusta ja esimerkiksi asiantuntijatuon saamista kuntien käyttöön. Näin ollen yhteydenpitoon on perustettava alueellisia ja tarvittaessa valtakunnallisia aihealuekohtaisia yhteistyöryhmiä tai muita käytännöllisiä rakenteita, joissa kuntien, maakuntien ja valtion lupa- ja valvontaviraston toimijat kohtaavat säännöllisesti. Tästä yhteistyöstä tulee sosiaali- ja terveydenhuollon yhteydenpidon tapaan säätää lailla.

Liikenneministeriön hallinnonala

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistelemassa maantielain uudistamista hyvin kireällä aikataululla. Laki tulee käsittelemään liikennejärjestelmään liittyviä tehtäviä laajemmin kuin mitä oli tiedossa, kun liikenne- ja viestintäministeriö pyysi lausuntoja maantielain uudistamista koskevasta arviomuistiosta. Maakunnan ja valtionhallinnon tehtävänjaon lisäksi lain valmistelussa huomioidaan liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan virastouudistus. Kuntaliitto pitää hyvin valitettavana, että lausunnonantajilla ei ole käytettävissään tietoa maantielakipaketin pääsisällöstä antaessaan lausuntoja nyt lausuttavana olevasta lakipaketista. Isona haasteena maantielain valmistelussa tulee olemaan se, että eri toimijoiden roolit, tehtävät ja yhteistyövelvoitteet tulevat selkeästi määriteltyiksi. Maakuntien ja valtionhallinnon keskinäisen suhteen lisäksi tehtävänjaon tulee olla selkeä suhteessa kuntiin ja kaupunkiseutuihin, jotka vastaavat yhdyskuntarakenteensa kehittämistä ja toteutuksesta. Kuntaliitto toteaa, että kaupunkiseudut tekevät jatkossakin liikennejärjestelmäsuunnittelua, jossa ne yhteen sovittavat liikenteen ja maankäytön kehittämistään. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnittelun erityisasema tulee turvata laissa ja myös muiden MAL-sopimusseutujen (Tampereen seutu, Turun seutu ja Oulun seutu) osalta selkeään työnjakoon valtion ja maakunnan kanssa tulee kiinnittää huomiota.

Lopuksi

Lisäksi ehdotus sisältää muutoksia yli 200 lakiin. Rinnakkaistekstit nykyisestä ja muuttuvasta lainsäädännöstä puuttuvat, joten lausunnon laatijan urakka useita eri toimialoja käsittävässä uudistuksessa on osoittautunut erittäin haastavaksi ja näkemyksiä tullaan esittämään myös jatkokäsittelyssä.

Lakipakettiin sisältyy satoja valtioneuvoston ja eri ministeriöiden asetuksenantovaltuuksia. Ottaen huomioon normien purkamisen tavoitteet, tulisi vielä arvioida, missä määrin ne voidaan korvata informaatio-ohjauksella. Toisaalta substanssiasioissa asetuksenantovaltuuden tulee olla tarkkarajainen.

Maakuntavaltuuston tehtäviin kuuluu se, miten se järjestää sille lailla säädettyjen tehtävien hallinnon. Laeista tulee poistaa viranhaltija päätöksentekoon velvoittavat säännökset. Myöskään maakuntalain 79 § 3 momenttia ei voi tulkita siten, että se velvoittaisi viranhaltijapäätöksentekoon muun ohella lupa- ja valvontasioissa yksilöasioissa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Maakuntalain perustelut ovat tältä osin ristiriidassa lakitekstin kanssa.

Kuntaliiton lausunnon yksityiskohtaisemmat vastaukset on annettu lausuntopyynnön rakenteen mukaisesti. Esitykset kohdissa, joita ei ole kommentoitu, vastaavat Kuntaliiton näkemyksiä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Jari Koskinen
toimitusjohtaja

Kirsi Mononen
johtava lakimies

LIITE

Lausuntopalvelu. fi
Vastaukset

Kohta 1. Tässä voitte kommentoida maakunnalle nyt siirrettäviksi ehdotettavia tehtäviä tehtävä-aloittain: kattavatko ehdotukset kaikki tehtävälän tehtävät, jotka pitäisi siirtää? (1. MAKU II yleisperustelut luvut 2.3- 2.3.21)

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 1? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 2.

- o Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)
- o Ei

Terveydensuojelu, tupakkavalvonta, elintarvikevalvonta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalvelut (HE 2.3.1)

Ympäristöterveydenhuollon järjestämistä vastuu siirrosta annetaan erillinen hallituksen esitys ja se tulee käsitellä yhdessä toimialan erityislainsäädännön kanssa. Ympäristöterveydenhuollon erityislaeissa on teknisesti muutettu kunta maakunnaksi. Osana julkista hallintoa kunta on enemmän kuin tavallinen valvontakohde ja tämä tulisi huomioida myös järjestämislaissa säätämällä yhteistyön rakenteista.

Kunnissa hyvin toimivat viranomaisyksiyöt ovat hajoamassa maakuntaudistuksen myötä. Kunnilla tulee olla mahdollisuus sopia terveydensuojelun viranomaistehtävien hoitamisesta. Ympäristöterveydenhuollon järjestämistä vastuu siirtomahdollisuutta koskeva lakiesitys tulee käsitellä samanaikaisesti ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädännön kanssa. Ympäristöterveydenhuollon erityislaeista terveydensuojelulain on eniten kytköksiä kunnan muihin toimialoihin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnissa tärkeä tehtävä ja siinä tarvitaan asiantuntemusta ja osaamista terveyshaittojen arviointiin suunnittelussa, varautumisessa ja päätöksenteossa.

Terveydensuojeluviranomainen on nykyisin sijoittunut kunnassa ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan kanssa lähelle maankäytön suunnittelua ja kaavoitusta. Terveystarkastajat ovat myös aktiivisesti mukana kunnan sisäilmatyöryhmissä. On tärkeää, että yhteistyölle säädetään pysyvät puitteet siten, että kunnilla on tulevaisuudessakin käytettävissään maakuntaan siirtyvän terveysvalvonnan asiantuntijatuki. Kunta kantaa vastuun terveellisestä ja turvallisesta elinympäristöstä ja sitä koskee myös terveydensuojelulain 2 § velvoite huolehtia siitä, että kaikki elinympäristöön vaikuttava toiminta suunnitellaan ja järjestetään siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Terveydensuojelulaki keskittyy erityisesti ihmisen terveydensuojeluun ja sen huomioiminen on hyvinvoinnin edistämisen kannalta keskeistä.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmista ainoastaan terveydensuojelulain mukaiselta valvontasuunnitelmalta edellytetään toimielimen päätöstä sen hyväksymisestä. Toimielimen käsittely on tarpeellinen, jotta maakunnan päättäjät voivat ottaa kantaa maakuntansa terveydensuojelun järjestämiseen ja painopistealueisiin, joilla on merkitystä kunnalle ja maakunnalle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Myös elintarvikevalvonnan ja eläinlääkintähuollon suunnitelmat tulee hyväksyä luottamushenkilötoimielimessä. Aikaisemmin eläinlääkintähuoltolakiin sisältynyt velvoite suunnitella eläinlääkärille säädettyjen valvontavelvoitteiden hoitaminen on nyt hajotettu useaan eri lakiin. Näiden suunnitelmien osalta tulisi harkita, onko tarpeen säätää suunnittelusta lailla. Suunnitelmat ovat osa tavanomaista tehtävien suunnittelua.

Yhteiskunnan velvollisuus osallistua eläinlääkäripalvelun järjestämiseen on säädetty Suomessa huomattavasti tiukemmaksi kuin muissa Pohjoismaissa. Kustannukset eläinlääkäripalvelun järjestämisestä ovat Suomessa noin 50 M€ kun ne esimerkiksi Ruotsissa ovat 11 M€ (Luonnonvarakeskuksen selvitys). Yhteiskunnan tukemaa eläinlääkäripalvelua tarvitaan erityisesti Suomen pohjois- ja itäosassa. Maakunnan järjestämä eläinlääkäripalvelu tulee kohdistaa erityisesti niille alueille Suomea, joilla ei ole yksityistä palveluntarjontaa. Maakunnan ei ole syytä lähteä kilpailemaan yksityisen palveluntarjonnan kanssa. Eläinlääkäripalvelujen yksityisiä palveluntarjoajia on etenkin suurissa kaupungeissa ja etelä -Suomessa.

Maatalous ja maaseudun kehittäminen (HE 2.3.2)

Maaseudun kehittämistä sekä maataloustukia koskevat muutokset ovat teknisiä, mutta tehtävien siirto maakuntien vastuulle edellyttää kumppanuutta kuntien kanssa, jotta yhteydet kuntien elinkeinopolitikkaan ja maaseutuasioiden asiantuntemus kunnissa säilyvät.

Maataloustukien osalta on tärkeää, että tietojärjestelmät pysyvät toimintakykyisinä myös siirtymisvaiheessa; tukien merkitys maatilayrityksille on merkittävä ja maksujen viivästyminen esim. järjestelmien toimimattomuudesta johtuen voivat aiheuttaa suuria ongelmia.

Kuntaliitto on todennut, että laeista tulee lähtökohtaisesti poistaa viranhaltijapäätöksentekoon velvoittavat säännökset. Onko erityistä perustetta sille, että maataloustukia koskeva päätöksenteko on säädetty tehtäväksi nimenomaan viranhaltijapäätöksinä?

Kalatalous ja vesitalous (HE 2.3.4)

Vesitalous- ja kalataloustehtävien hoitoa on voimakkaasti keskitetty ELY-keskuksissa vesistöalueiden hallinnan sekä voimavarojen ja osaamisen varmistamiseksi. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettyväksi lailla maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa (Laki maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa). Jos maakunnat eivät sovi tehtävien hoitamisesta yhteistyössä laissa tarkoitetulla tavalla, valtioneuvosto voisi antaa tarpeelliset määräykset yhteistoiminnan järjestämisestä.

Maakunnilla tulisi olla oikeus järjestää lakisääteiset tehtävät tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. On todennäköistä, että kala- ja vesitaloustehtäviin varattujen resurssien vähäisyyden ja tehtävien luonteen vuoksi maakuntien on tarpeen toimia yhteistoiminnassa ja keskittää osaamista, minkä vuoksi ne omilla päätöksillään tekevät ratkaisut kala- ja vesitalousasioiden asianmukaisesta hoitamisesta yhteistoiminnassa.

Lailla säädetty velvoite maakuntien yhteistoiminnasta vesi- ja kalatalouskysymyksissä sekä lakiin perustuva maa- ja metsätalousministeriön vahva yhteistoiminnan ohjaus on tarpeettoman yksityiskohtaista.

Ehdotusten mukaan valtion vesitaloushankkeiden ELY:jen hallinnoimat luvat ja niihin liittyvät sopimukset siirtyisivät maakunnille. Hankkeiden toteuttamiseksi tehtyjen vesistö rakenteiden omistus siirtyisi maakuntien yhdessä omistamalle palvelukeskukselle. Epäselvää on, miten tilaaja-tuottajamalli toimii näissä tapauksissa siten, että välttämättömät rakenteet tulee ylläpidettyä riittävästi. Vähintään tehtäviin myönnettävän rahoituksen tulee olla oikeassa suhteessa tehtävien laajuuteen.

Aluekehittämisviranomaisten eräät tehtävät (HE 2.3.5)

Aluekehittämisviranomaisten tehtävistä tullaan yleisellä tasolla säätämään lakiesityksessä alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja Kuntaliitto on näiltä osin antanut erillisen lausunnon.

Aluekehittämisviranomaisen eräät tehtävät koskevat saariston kehityksen edistämistä koskevassa laissa määriteltyjä tehtäviä eikä niissä esitettyihin siirtoihin ole huomauttamista. Ulkorajayhteistyöohjelmia koskevaan lakiin tehtyihin muutoksiin ei myöskään ole huomautettavaa.

Maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus (HE 2.3.7)

Maakuntakaavoitus siirretään maakunnille. Kysymys maakuntakaavan yleispiirteisyydestä on enintään tärkeämpi ottaen huomioon kuntien itsenäisen aseman ja maakuntakaavan ohjausvaikutuksen uudessa tilanteessa, kun maakuntakaavoja ei laadita enää kuntayhtymissä vaan itsenäisissä maakunnissa. Maakuntakaavassa tulee keskittyä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin aluerakennetason asioihin ja jättää kunnan yhdyskuntarakenteen suunnittelu kunnan yleiskaavoituksen tehtäväksi. Toimivaltarajojen tulee olla tässä selkeitä kuntien ja maakuntien välillä.

Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arvioinnissa on todettu muun muassa, että maakuntakaavan ja yleiskaavan työnjako ei ole selkeä. Maakuntakaavoissa on käsitelty usein myös sellaisia kysymyksiä, jotka on tarkoitettu ratkaistavaksi kuntatasolla (Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arviointi 2013, Suomen ympäristö 1/2014).

Maankäyttö- ja rakennuslakia tulee täsmentää tässä yhteydessä, jotta toimijoiden tehtävät on määritelty laissa riittävän tarkkarajaisesti. Lain täsmennys on tarpeen, jotta käytännössä tapahtuisi muutos nykytilaan verrattuna. Säännökset eivät ole asettaneet käytännön toimijoille selkeitä rajoituksia, vaikka lain perusteluissa onkin korostettu maakuntakaavan yleispiirteistä luonnetta. On myös huolehdittava siitä, että kaikki maakunnan kunnat pääsevät yhdenvertaisesti vaikuttamaan maakuntakaavoitukseen sen valmisteluvaiheessa. Kuntaliiton ehdotukset MRL:n 25 §:n ja 28 §:n muuttamiseksi esitetään jäljempänä.

Kuntien alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimien järjestämisen edistäminen (HE 2.3.8)

Kuntaliitto pitää hyvänä suuntauksena, että ELY-keskusten lakkauttamisen myötä niiden kuntakaavoitukseen ja kuntien rakennusvalvontatoimeen liittyvät tehtävät siirretään maakuntiin konsultoivan roolin mukaisena ja että niihin liittyvä valtion viranomaisen valvontatehtävä lakkautetaan. Maakuntauudistusta toteutettaessa on huolehdittava siitä, että lainsäätäjän tavoite toteutuu myös uusien maakuntien käytännön työssä, eikä esimerkiksi valvontatehtävään kuulunutta kattavaa valitusoi-keutta kunnan kaavoitukseen tai muuhun päätöksentekoon siirretä maakunnalle (ks. jäljempänä MRL 191 § koskeva muutosesitys).

Luonnon monimuotoisuuden suojelun edistäminen ja kulttuuriympäristön hoito (HE 2.3.9)

Luonnonsuojelun nykyinen niukahko valtionhallinto jakautuisi esityksen mukaan maakuntaan ja valtion lupa- ja valvontavirastoon siten, että edistämistehtävät kuuluisivat maakunnalle ja laillisuusvalvontatehtävät valtion virastolle. Kuntaliiton näkemyksen mukaan luonnonsuojelun edistäminen edellyttää, että kunnille annetaan luonnonsuojelun asiantuntijatukea, koulutusta ja muuta materiaalia kunnalle kuuluvan luonnonsuojelun edistämistehtävän hoitamiseksi. Niukkojen resurssien tehokas hyödyntäminen edellyttää entistä vahvemmin, että luonnonsuojelua edistetään maakuntien, valtion viraston ja kuntien yhteistyönä kunkin asiantuntijuutta hyödyntäen. Yhteydenpidon varmistamiseksi siitä ja tarvittavista yhteistyörakenteista tulee säätää lailla.

Lakkautettavista ELY-keskuksista maakunnille siirtyvien kulttuuriympäristön hoitoon liittyvien tehtävien laatu ja luonne eivät ilmene käsillä olevasta ehdotuksesta selkeästi. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että kuntien kaavoitukseen kytkeytyvä alueidenkäyttöratkaisujen arviointi kulttuuriympäristön kannalta siirtyy maakunnille alueiden käytön suunnittelun edistämistä vastaavan konsultoivan roolin mukaisesti.

Maastoliikennelain yleinen valvonta ja erityislupien myöntäminen liikuntarajoitteisille (HE 2.3.10)

Maastoliikennelain yleinen valvonta jakaantuu esityksen mukaan maakunnalle alueellaan ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kunnassa. Toimivalta on osin päällekkäinen ja resurssien tehokkaan käytön mahdollistamiseksi ja asiakkaan palvelun selkeyttämiseksi toimivalta tulisi täsmentää. Kunnalle tulisi vesiliikennelain tapaan säätää mahdollisuus periä maksu 30 §:n mukaisesta luvasta kilpailuihin ja harjoituksiin.

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyyn liittyvät valvontatehtävät (HE 2.3.11)

Kysymys on pelastusviranomaisille vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005, jäljempänä kemikaaliturvallisuuslaki) säädettyistä tehtävistä. Tehtäväjako pelastusviranomaisen ja TUKESin välillä ei muuteta, vaan pelastusviranomaiselle säädetyt tehtävät siirtyvät sellaisenaan kuntien pelastusviranomaiselta maakuntien pelastusviranomaisille. Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa tehtäväjakoon ja -siirtoon.

Vesihuollon edistäminen ja suunnittelu, vesivarojen käytön ja hoidon sekä turvariskien hallinnan tehtävät, alueelliset luonnonvaratehtävät ja huolehtiminen ympäristö-, vesihuolto- ja vesistötoiden toteuttamisesta (HE 2.3.13)

Kuntaliitto viittaa aiemmin kohdassa Kala- ja vesitalous (HE 2.3.4) esitettyihin näkemyksiin tehtävien organisoinnista. Lakia yhteistoiminnasta ei ole ehdotettu koskevaksi maakunnan vesihuoltotehtäviä (vesihuollon edistäminen ja suunnittelu). Kuntaliitto on yleisesti huolissaan valtiolta maakuntiin siirtyvien tehtävien resursoinnista. Resurssit jakautuvat tällä hetkellä väestömäärään suhteutettuna epätasaisesti. Osana vesitalouden tehtäviä maakunnille siirtyisivät yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaiset tulvariskien hallinnan, patoturvallisuuden ja vesihuollon turvaamisen tehtävät. Huolimatta siitä, että häiriötilanteiden varautumisen ja operatiivisen hoidon asiantuntijapalvelut ja pelastustoimi on tarkoitus sijoittaa samaan organisaatioon, maakuntaan, on tärkeää varmistaa

maakuntien riittävä resursointi nimenomaisesti vesitaloustehtävien ja erityisesti vesihuollon asiantuntemuksen osalta sekä yhteydenpito kuntiin, jotka vesihuollossa toimivat jatkossakin palvelujen järjestäjinä.

Vesien ja merensuojelu, vesien ja merenhoidon järjestäminen ja toteuttaminen sekä merialue-suunnittelu (HE 2.3.14)

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain keskeisenä ehdotuksena on, että kaikki vesienhoidon tehtävät ja merenhoidon alueelliset tehtävät siirrettäisiin maakunnille. Ympäristöministeriön mukaan vesien- ja merenhoitotoiminta on ylimaakunnallista ja siksi osa toiminnasta olisi tarkoituksenmukaista keskittää tiettyihin maakuntiin.

YM on lainsäädäntöehdotuksessaan lähtenyt liikkeelle ajatuksesta, että maakuntien tulee lähtökohdaisesti itse sopia toimintansa organisoinnista, mutta kirjannut lainsäädäntöön varsin vahvat puutumisvaltuudet, mikäli maakunnat eivät huolehdi lainmukaisista tehtävistään (yhteistoiminnassa). Keinona on mm. teettämishuoka maakunnan kustannuksella. Maakuntien yhteistyön edellytyksistä ehdotetaan vesien ja merenhoitoa koskevassa laissa säädettävän erikseen valtioneuvoston asetuksella, jonka antovaltuus on kirjattu lakiin.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan vesienhoitosuunnitelmien laatiminen ei ole tehtävä, joka edellyttäisi yhteistyöstä säätämistä. Mikäli kuitenkin yhteistyön reunaehdoista ylipäänsä katsotaan tarpeelliseksi säätää, tulisi se tehdä mieluiten jo lain tasolla.

Ympäristötiedon tuottaminen ja ympäristötietouden parantaminen (HE 2.3.15)

Ympäristötiedon tuottaminen on ymmärretty varsin suppeasti. Valistuksen lisäksi tiedon tuottamiseen voitaisiin lukea kuntien ympäristö- ilmasto- ja energiatehokkuustyön koordinoitua ja neuvontaa.

Yhteispalveluiden alueellinen järjestäminen ja kehittäminen (HE 2.3.17)

Yhteispalveluiden järjestäminen ja kehittäminen sekä vastuu yhteispalvelurekisterin pitovastuu soveltuvat maakunnan tehtäviin. Tehtävässä onnistuminen edellyttää, kuten tähänkin asti, että valtion toimijoilla on kannusteet olla mukana alueellisten palveluiden järjestämisessä ja että kustannusten jakautumisesta säädetään siten, omakustannusvastuu myös käytännössä toteutuu. Muuten vaarana on, että valtion palveluiden alueellinen saatavuus ja saavutettavuus ei käytännössä toteudu.

Maakunnan ja sen alueen kaikkien kuntien tekemällä sopimuksella maakunnan hoidettavaksi kunnissa siirretyt rakennusvalvonnan ja ympäristötoimen järjestämisen tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat osoittaneet maakunnalle rahoituksen (HE 2.3.20)

Maakuntalain ja tehtäviä koskevien erityislakien tulisi laajemmin mahdollistaa kuntien ja maakuntien yhteistyö. Edellytys, jonka mukaan kaikkien kuntien on oltava mukana tehtävien siirrossa, on liian tiukka. Tehtävien siirron tulisi olla mahdollinen myös yksittäisten kuntien tai kuntaryhmien kanssa.

Maakunnan muut tehtävät (HE 2.3.21)

Laki avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi 6§ (avustuksen myöntämisen edellytykset):

Avustuksen myöntäminen edellyttää, että sijaintikunta puoltaa avustuksen myöntämistä (6§ 3.mom). Esityksessä ehdotetaan, että 6 §: 3. momentti muutetaan muotoon " että asuinrakennuksen sijaintikunta tai maakunta puoltaa avustuksen myöntämistä."

Esityksen perusteluissa todetaan, että maakunta lausuisi hankkeista, kun avustuksen kohteena on rakennus, joka on tarkoitettu sellaiselle erityisryhmälle, jonka asumispalveluiden järjestäminen kuuluu maakunnan vastuulle. Sijaintikunnalta ARA voisi pyytää lisäksi maakunnan lausuntoa täydentävän lausunnon, mutta ARA voisi myöntää avustuksen, vaikka sijaintikunta täydentävässä lausunnossaan sitä vastustaisi. Muista hankkeista, kuten opiskelija-asunto-kohteista, lausuisi sijaintikunta.

Kuntaliitto katsoo, että niistä hankkeista, joiden toiminta perustuu maakunnan järjestämisvastuulle, tulee myös kunnan lausua. Kunnan lausunto ei voi olla maakunnan lausuntoa täydentävä, kuten luonnoksessa esitetään, vaan yhdenvertainen. Jos kunta ja maakunta ovat lausunnoissaan keskenään eri mieltä hankkeen toteuttamisesta, asiasta tulee neuvotella ja näkemykset tulee sovittaa yhteen ARA:n johdolla. ARA päättää viimekädessä hankkeen hyväksymisestä.

B. VALTION LUPA-, OHJAUS- JA VALVONTATEHTÄVIEN UDELLEENORGANISOINTI

Hallituksen esitykseen sisältyy ehdotukset valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisoimiseksi. Esityksellä perustettaisiin Valtion lupa- ja valvontavirasto, jolle koottaisiin pääosa lakkautettavaksi ehdotettavien aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston tehtävistä sekä osa lakkautettavaksi ehdotettavien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävistä. Valtion lupa- ja valvontavirasto olisi toimivallaltaan valtakunnallinen ja tehtäviltään monialainen valtion hallintoviranomainen, joka turvaisi alueilla toimien perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista ja valvoisi yleistä etua hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä. Virastotyypiltään Valtion lupa- ja valvontavirasto olisi uudenlainen valtioneuvoston alainen ja sitä ohjaavien ministeriöiden yhteinen virasto. Esitykseen sisältyy myös ehdotus laiksi Ahvenanmaan valtionvirastosta. Laki ei muuta Ahvenanmaan valtionviraston asemaa eikä merkittävässä määrin tehtäviäkään.

Kohta 2. Tässä voitte kommentoida Valtion lupa- ja valvontavirastoa koskevaa lakiehdotusta (2. Laki Valtion lupa- ja valvontavirastosta), sen yksityiskohtaisia perusteluja sekä sitä koskevia yleisperusteluosuuksia: Muutos- ja korjausehdotuksia Valtion lupa- ja valvontavirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen yksityiskohtaisiin perusteluihin sekä mahdolliset kommentit yleisperusteluihin

Luku 1 Valtion lupa - ja valvontaviraston asema ja tehtävät (1-4 §)

Lähtökohtana monialainen, moniammatillinen, asiakaslähtöinen ja poikkihallinnollinen valtakunnallinen lupa- ja valvontavirasto on perusteltu. Sen tehtävät ja asiakkaat ovat eri puolella Suomea, joten erityinen huomio on kiinnitettävä siihen, miten toiminta organisoidaan siten, että yhteistyösuhteet, luvat ja valvonta suhteessa kuntiin, maakuntiin ja muihin toimijoihin asianmukaisesti ja vaikuttavasti toteutetaan.

Perusteluissa korostetaan viraston toimivan asiakaslähtöisesti. Laissa ei kuitenkaan määritellä viraston asiakkaita. Asiakkaita oletetusti ovat kansalaisten ja yritysten lisäksi myös muut viranomaiset ja julkisyhteisöt, kuten kunnat ja kuntien eri viranomaiset, jotka käyttävät viraston palveluja huolehtiakseen omien asiakkaidensa kuten esim. kuntalaisten ja alueensa yritysten tarpeista. Asiakkaat olisi perusteltua määritellä laissa.

Valtion lupa- ja valvontaviraston organisointi ei saa johtaa tarpeettoman jäykkään rakenteeseen eikä johtaa tilanteeseen, jossa lakiesityksen 1 §:n perusteluissa todettu muuntautumiskykyinen poikkihallinnollinen työote, toimintatapojen uudelleentarkastelu ja ketteryys vaarantuu.

Ympäristöterveydenhuollon ohjaus on hajallaan. Lain tavoite koota yhteen eri alojen toimintoja ja olla ministeriöiden yhteinen keskushallinnon virasto. Tämä tavoite ei toteudu ympäristöterveydenhuollon osalta. Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvät terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaiset ohjaus- ja valvontatehtävät, mutta ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat elintarvikelainsäädännön ohjaus- ja valvontatehtävät ovat kuitenkin jäämässä elintarviketurvallisuusvirasto Eviraan. Ympäristöterveydenhuollon hajottaminen tulevaisuudessakin keskushallinnon tasolla eri virastoihin ei vähennä monikanavaisesta ohjauksesta aiheutuneita ongelmia. Kunnat ovat kritisoineet ympäristöterveydenhuollon ohjauksen hajoamista useaan eri virastoon ja myös Valtiontalouden tarkastusvirasto on tuloksellisuustarkastuksessaan (2014) nostanut sen epäkohdaksi. Monelta taholta tulevaa ohjausta johtaa epärealistiseen kilpailuun resursseista ja ylioheuttamiseen.

Ympäristöterveydenhuollon eri toimialojen välillä vedetään eri suuntiin, eikä kokonaisuutta johda kukaan. Tämä kehitys jatkuu maakunnissa, mikäli ohjausta ei yhdistetä. Elintarvikevalvonnassa suuri osa velvoitteista tulee EU-lainsäädännöstä. Myös elintarvikelainsäädännön ohjaus- ja valvontatehtävät sopisivat hyvin hoidettavaksi valtion lupa- ja valvontavirastossa, mikäli niiden jatkossakin katsotaan kuuluvan ympäristöterveydenhuollon kokonaisuuteen. Elintarvikelainsäädännöstä vastaava maa- ja metsätalousministeriö ohjaa myös valtion lupa- ja valvontavirastoa.

Terveydensuojelulla on hyvin paljon yhdyspintaa työsuojeluvallannon kanssa ja tulevaisuudessa tulisi pohtia erityisesti näiden kahden toimialan tiiviimpiä yhteistyömahdollisuuksia. Kuntaliitto pitää hyvänä molempien sijoittumista valtion lupa- ja valvontavirastoon.

Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluu myös eräitä kulttuuriympäristötehtäviä, kuten rakennusperinnön säilyttäminen rakennusperinnön suojelusta annetun lain nojalla sekä mahdollinen reagointi rakennusten purkamista koskeviin lupiin tai ilmoituksiin. Kulttuuriympäristötehtävät tulisi selvyyden vuoksi mainita luovan tehtäviä koskevan 4 §:n perusteluissa.

Luku 2 Valtion lupa- ja valvontaviraston organisaatio (5 §)

Virastoon esitetään perustettavaksi erillinen yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yksikkö. Perustelujen mukaan toimivalta perustuisi erityislainsäädäntöön eikä tarkoituksena ole muuttaa nykytilaa yleisen edun valvonnan osalta. Yleisen edun valvonta liittyy keskeisesti laillisuusvalvontaviranomaisen lupa- ja valvontapäätöksiin, joten kysymys on, tarvitaanko viranomaisen muutoksenhakuoikeutta erikseen. Yleisen edun valvonnan tulisi olla osa lupaharkintaa ja valvontatoimintaa sekä kanteluiden käsittelyä.

Kuntien ympäristönsuojelun kannalta tärkeää on, että valtion asiantuntijatuki, koulutukset kunnille ja valtion ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten yhteydenpito toteutuvat nyt aiempaa paremmin kun AVI:en ja ELY:jen ympäristöresursseja yhdistetään yhteen virastoon. Lakiesityksessä viraston organisaatio määritellään hyvin monipolvisesti ja epäselväksi jää sijoittuvatko aiemmin Ely:ssä ja Avi:ssa työskennelleet ihmiset samaan toimintayksikköön. Organisoinnissa tulee huolehtia, ettei em. resurssien yhdistymisen hyötyjä hävitetä liian monipolvisella organisaatiolla ja eriytyneillä toimintayksiköillä. Viraston yksikkörakenteen sääntely laintasolla ei ole perusteltua. Yksikköjako voidaan jättää viraston työjärjestyksessä päätettäväksi.

Luku 4 Valtion lupa- ja valvontaviraston ohjaus (10-13 §)

Lakiesityksen 10 §:n mukainen lupa- ja valvontaviraston yhteinen ohjaus on kannatettavaa. Viraston tulee toimia yhtenä kokonaisuutena ilman, että erilliset toimialat alkavat toimia itsenäisesti. Toiminnallisen ohjauksen tulee olla alisteista yleiselle ohjaukselle.

Luku 5 Sosiaali- ja terveysalan tehtävistä vastaavaa toimialaa koskevat erityissäännökset (14-19 §)

Tehtävien tarkoituksenmukaisen ja joustavan hoitamisen kannalta tehtävien tärkeysjärjestystä koskeva 18 § on kannatettava. Tehtäviä tärkeys- ja kiireellisyysjärjestykseen asetettaessa on pidettävä huolta siitä, että yhdenvertaisuus ei vaarannu eri asiakasryhmien, alueiden eikä toimijoiden osalta.

C. MAAKUNTAUUDISTUSTA JA VALTION LUPA-, OHJAUS- JA VALVONTATEHTÄVIEN UUELLEEN-ORGANISOINTIA KOSKEVA VOIMAANPANOLAKI SEKÄ ERITYISLAKIEN MUUTOKSET

Kohta 4. Tässä voit kommentoida hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta laiksi maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisoimista koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (6. Voimaannpanolaki): Muutos- ja korjausehdotuksia voimaannpanolain pykälisiin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Luku 2 Tehtäviä ja toimivaltaa koskevat säännökset (4-7 §)

Maakuntalain 6 §:ssä säädetään tehtävälloista, mutta voimaannpanolain 6 §:ssä säädetään maakunnan tehtävien siirrosta. Säännöstä tulisi täsmentää: maakunnan tehtävälloin mukainen tehtävä....

Luku 4 Omaisuusjärjestelyt (11-26 §)

Kunnilta siirtyvästä omaisuudesta tulee maksaa korvaus kuten Maku I paketin lausunnoissa ja eduskunnassa Kuntaliitto on esittänyt.

15 §:ään tulisi lisätä maakunnan liittojen ja Kuntahankintojen hankintasopimukset ja puitejärjestelyt.

Väliaikaishallinnon valmisteluun jää niukasti aikaa. Käytännössä maakunnat voivat valmistautua tämän lainsäädäntökokonaisuuden täytäntöönpanoon vain sen sisältöä ennakoiden.

Kohta 5. Tässä voit kommentoida hallituksen esityksen sisältämiä muita 224 lakiehdotusta, joilla toteutetaan maakuntauudistuksen edellyttämät tehtävänsiirrot maakunnille, Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja muille virastoilla: Muutos- ja korjausehdotuksia esitysluonnoksen pykälisiin (4. MAKU II lakiehdotukset) ja yksityiskohtaisiin perusteluihin (5. MAKU II yksityiskohtaiset perustelut).

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 2.6 (lakiehdotukset 1-14)

Varhaiskasvatuksen osalta muutokset ovat paitsi teknisiä, myös yksityisen varhaiskasvatuspalveluiden osalta toimintaa selkiyttäviä ja muutosten johdosta jatkossa toimintaan ei enää sovellettaisi yksityistä sosiaalipalvelua koskevaa lainsäädäntöä vaan tarvittavat säännökset tältä osin siirtyisivät varhaiskasvatuslakiin

Maa- ja metsätalousministeriö, 72 lakiehdotusta, luku 1.3 (lakiehdotukset 1-72)

10. Laki maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa

Lähtökohtaisesti maakunnat kykenevät sopimaan yhteistyöstä eikä ko. lakia tulisi säätää. Maakuntien itsehallinnollisina yhteisöinä päättävät toimintansa organisoimisesta kala- ja vesitalouden tehtävissään resurssien niukkuudesta huolimatta. Mikäli sääntely kuitenkin katsotaan välttämättömäksi, tulee kriteerien mahdollistaa maakuntien kannalta tarkoituksenmukainen yhteistyö.

2 § Maakuntien sopimus tehtävien hoitamisesta ja 3 § Valtioneuvoston toimivalta

Laissa tulisi säätää vain väljästi yhteistoiminnan reunaehdoista. Maa- ja metsätalousministeriölle on 2 § 2 momentissa annettu varsin laajat arviointivaltuudet. Ministeriöllä ei tulisi olla toimivaltaa puuttua yhteistoiminnan sisältöön.

Valtioneuvoston määräämisvaltaa tapauksissa, joissa maakunnat eivät pääse sopimukseen, tulisi lieventää huomattavasti tai poistaa laista kokonaan (3 §).

5 § Maakuntien yhteistoiminnan valmistelu ja 6 § Voimaantulo

Esitetty määräaika lain 5 §:n voimaantulolle (1.3.2018) ja ensimmäisten yhteistoimintasopimusten hyväksynnälle (31.8.2018 mennessä) on erittäin kireä ottaen huomioon maakuntavaalien ajankohdan ja muun maakuntien järjestäytymisen. Lisäksi on säädetty, että ministeriöllä tulisi olla ennen sopimusten hyväksyntää olla 6 viikkoa lausuntoaikaa. Käytännössä yhteistoiminnasta sopimisen valmistelulle jäisi erittäin vähän valmisteluaikaa, mikä on kohtuutonta ottaen huomioon maakuntien kaikkien tehtävien kokonaisuuden ja niiden järjestämisen.

22. Laki tulvariskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta

Useissa pykälissä mainitaan toimijana "maakuntien pelastustoimi". Oikea termi olisi "maakunnan pelastustoimi". Kuntaliitto pyytää tarkistamaan ko. lain terminologian. Laista saa käsityksen, että olisi olemassa yksi maakuntien yhteinen pelastustoimi.

25 § Tietojen toimittaminen

Pykälän 2 momentissa todetaan, että kunta toimittaa maakunnalle ja Suomen ympäristökeskukselle digitaalisessa muodossa tiedot 19 §:n 1 momentissa tarkoitetuista merkittävistä tulvariskialueista sekä kappaleet sanotussa lainkohdassa tarkoitetuista kartoista ja 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuista hyväksytyistä tulvariskien hallintasuunnitelmista. Kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisesti tietoja ei kuitenkaan enää tulisi joutua toimittamaan, vaan riittäisi, että tiedot ovat saatavilla. Kuntien tulisi siten voida valita toimittavatko ne asiakirjat ko. tahoille vai tallettavatko tiedot omiin sähköisiin järjestelmiinsä, joista yhteydet kansalliseen palveluyhteyteen ovat olemassa tai rakennetaan.

24. Laki vesihuoltolain muuttamisesta

4 § Viranomaiset

Vesihuoltolain mukaisiksi valvontaviranomaisiksi esitetään maakuntaa ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaista. Nykyisessä laissa vastaavat viranomaiset ovat alueellinen ELY-keskus, kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kuntaliiton näkemyksen mukaan valvontaviranomaisiksi tulisi esittää maakuntaa, maakunnan terveydensuojeluviranomaista sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaista, ellei tehtävistä ole toisin sovittu maakuntalain perusteella. ELY-keskusten nykyisten ympäristönsuojelutehtävien osalta valvonta jää puutteelliseksi.

Maakunnissa terveydensuojeluviranomaiseksi on nimettävä monijäseninen toimielin, joka tulee olla muista maakunnan toimielimistä erillinen itsenäinen viranomaisyksikkö. Siksi olisi hyvä erotella maakunnan eri roolit myös viranomaisvalvonnan osalta.

Lisäksi maakuntalakehdotuksen perusteella maakunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävät voidaan tietyin erikseen säädetyin kriteerein siirtää kunnalle. Myös kaikkien maakunnan kuntien esityksestä myös ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät on mahdollista siirtää maakunnan hoitettavaksi. Sen vuoksi myös valvontaviranomaisten osalta tulisi erityislaeissa ottaa huomioon tehtäväsiirtomahdollisuus ja sen vaikutus esim. toimivaltaiseen valvontaviranomaiseen.

10 § Kiinteistön liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon

Vesihuoltolain 10 §:ssä on lakitekninen viittausvirhe, joka tulisi korjata. 10.4 §:ssä viitataan vain saman pykälän 1 momenttiin, vaikka viittauksen tulisi koskea koko pykälää, jotta liittämismuutos pysyy vesihuoltolaitoksen näkökulmasta taloudellisesti kohtuullisena. Kuntaliitto ehdottaa, että 10.4 § muutetaan muotoon:

Vesihuoltolaitos saa kieltäytyä liittämästä laitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin kiinteistöä, jonka vedenkulutus tai jolta jätevesiviemäriin johdettavan jäteveden laatu tai määrä vaikeuttaisi laitoksen toimintaa tai laitoksen edellytyksiä huolehtia tyydyttävästi muiden kiinteistöjen vesihuollosta.

20 d § Tietojen toimittaminen tietojärjestelmiin

Pykälässä on esitetty, että vesihuoltolaitoksen tulisi toimittaa 15 §:n 1 momentin tarkkailutiedot digitaalisessa muodossa ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisesti tietoja ei kuitenkaan enää tulisi joutua toimittamaan, vaan riittäisi, että tiedot ovat saatavilla. Kuntien tulisi siten voida valita toimittavatko ne asiakirjat ko. tahoille vai tallettavatko tiedot omiin sähköisiin järjestelmiinsä, joista yhteydet kansalliseen palveluvalvontaan ovat olemassa tai rakennetaan.

Ehdotetussa 20 d §:n muutoksessa viitataan "15 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkkailutietoihin". Lisäksi 20 d §:ssä todetaan, että Vesihuollon tietojärjestelmästä ja siihen toimitettavista tiedoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Ensin tulisi olla selvillä, mitä tietoja 15 §:n 1 momentin perusteella tulee hankkia ja sen jälkeen säätää siitä, mitä tietoja toimitetaan 20 d §:n nojalla Vesihuollon tietojärjestelmään. Vesihuoltolain 15 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuudesta. Toistaiseksi asetusta ei ole annettu. Kuntaliitto muistuttaa, että vesihuoltolain tarkistamistyöryhmässä tuotiin esiin erityisesti, että vesihuoltolaitokselle ei ole tarkoitus säilyttää yleisiä vesistön tarkkailuvelvoitteita. Raakaveden tarkkailun ja riskitekijöiden kartoittamisen tulee palvella laitoksen talousveden toimittamista. Laitosten pitäisi saada tiedoksi myös muiden toiminnanharjoittajien tekemän monitoroinnin tulokset. Raakaveden kohdistuvien riskien tunnistamisen osalta vesihuoltolaitokset ennemminkin tarvitsevat ympäristönsuojeluviranomaisten tukea riskitoimintojen tunnistamiseen kuin voisivat toimia näiden tietojen toimittajana.

29 § Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Nykyisen vesihuoltolain mukaan kuntaan kohdistuvan kiellon tai määräyksen antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Nyt ehdotetussa lakimuutoksessa ELY-keskus on korvattu sanalla maakunta. Kuntaliitto pitää ongelmallisena tilannetta, jossa toinen itsehallinnollinen toimija valvoo toista. Lisäksi maakunta voi tulevaisuudessa toimia valvojana sekä terveydensuojeluviranomaisen roolissa että yleisenä vesihuollon toimeenpanoa seuraavana viranomaisena entisen ELY-keskuksen sijaan. ELY:n toimivalta ei kuitenkaan siirry kokonaisuudessaan maakuntiin. Maakuntiin ei siirry ELY-keskusten ympäristönsuojelutehtäviä, vaan ne tehtävät siirtyvät pääosin Valtion lupa- ja valvontavirastoon. Siksi maakuntien rooli valvonnassa etenkin ympäristönsuojelun osalta on epäselvä. Toisaalta lupa- ja valvontavirastolle ei ole annettu vesihuoltolaissa valvontatehtävää.

37. Eläinlääkintähuoltolaki

Eläinlääkintähuoltolaista on eriytetty valvontatehtävät ja lain uudeksi nimeksi esitetään lakia eläinlääkäripalveluista. Kuntaliitto pitää viranomaistehtävien eriyttämistä eläinlääkäripalveluista lainsäädäntöä selkeyttävänä. Eläintä hoitava eläinlääkäri ei voi tehdä samalla valvontaa, vaikka onkin velvollinen ilmoittamaan eläintautiepäilyistä ja eläinsuojelurikkomuksista, riippumatta siitä, onko hän virkasuhteessa vai yksityinen ammatinharjoittaja.

Laki eläinlääkäripalveluista, 10 § 11 §

Maakunnalla on velvollisuus laatia suunnitelma alueensa eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä ja palveluiden järjestämisessä on otettava huomioon yksityinen palveluntarjonta. Maakunnan ei tarvitse järjestää peruseläinlääkäripalvelua muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten siltä osin, kun palvelua on alueella muutoin saatavilla. Toisaalta maakunnalle annetaan velvollisuus järjestää kiireellinen eläinlääkäriapu kaikille kotieläimille (koskee myös seura- ja harraste-eläimiä).

Laissa ehdotetaan, että maakunnan tarjotessa palvelua kilpailutilanteessa markkinoilla, se voisi hoitaa tehtävää yhtiöittämisvelvollisuuden estämättä omana toimintanaan, mikäli toiminnasta peritään klinikkamaksuja eikä kunta subventoi eläinlääkäriin maksuista asiakkaalle aiheutuneita kustannuksia. Lakiesityksessä ja sen perusteluissa jää epäselväksi, millä tavoin yksityinen palveluntarjonta tosiasiallisesti huomioitaisiin palvelun mitoituksessa, mikäli maakunta voisi järjestää palvelua omana toimintanaan kilpailutilanteessa markkinoilla yhtiöittämättä. Maakunnat ovat yksityisten eläinlääkäripalvelujen saatavuuden ja toisaalta yhteiskunnan tuen tarpeen osalta hyvin erilaisessa asemassa, eikä lainsäädännöllä tule tarpeettomasti rajoittaa markkinoita niissä maakunnissa, joissa yksityistä palveluntarjontaa on olemassa.

Klinikkamaksuilla ei edellytetä katettavan klinikasta maakunnalle aiheutuvia kustannuksia. Mikäli maakunta tuottaa palvelua kilpailutilanteessa markkinoilla, klinikkamaksuilla tulisi kattaa klinikasta maakunnalle aiheutuneet kustannukset. Subventioiden maksaminen ei ole kohdistunut seura- ja harraste-eläimien eläinlääkäripalveluihin, vaan alkutuotannon eläinlääkäripalveluihin pääsääntöisesti päivystysaikaan ja subventioilla on kohtuullistettu erityisesti pitkistä matkoista toimijoille aiheutuvia kustannuksia. Kuntaliitto pitää mahdollisuutta subventioihin edelleen tärkeänä, koska eläinlääkärien päivystysalueet voivat tulevaisuudessa laajentua ja matkakustannukset lisääntyä.

Eläinlääkintähuollossa tulisi tarkastella aidosti mahdollisuutta kustannussäästöihin ja pohtia vielä onko maakunnalla välttämätöntä olla velvoitetta järjestää kiireellistä eläinlääkäripalvelua ympärivuorokautisesti, mikäli alueella on yksityistä eläinlääkäripalvelua saatavana kaikkina vuorokaudenaikoina. Tuki eläinlääkintähuollossa tulisi kohdistaa niihin maakuntiin, jossa yksityistä palveluntarjontaa ei ole tai se on hyvin vähäistä. Maakunnan ei tulisi lähteä kilpailemaan markkinoilla. Maakunta voisi turvata eläinlääkäripalvelun myös perustamalla palvelua tuottavan yhtiön.

Suomessa yhteiskunnan velvollisuus osallistua eläinlääkäripalvelun järjestämiseen on säädetty huomattavasti tiukemmaksi kuin muissa Pohjoismaissa. Kustannukset eläinlääkäripalvelun järjestämisestä yhteiskunnalle ovat Suomessa noin 50 M€ kun ne esimerkiksi Ruotsissa ovat 11 M€ (Luonnonvarakeskuksen selvitys). Yhteiskunnan tukemaa eläinlääkäripalvelua tarvitaan erityisesti Suomen pohjois- ja itäosassa. Yhteiskunnan tuki, eli maakunnan järjestämä eläinlääkäripalvelu tulee kohdistaa erityisesti niille alueille Suomea, joilla ei ole yksityistä palveluntarjontaa. Maakunnan ei ole syytä lähteä kilpailemaan yksityisen palveluntarjonnan kanssa. Eläinlääkäripalveluilla on yhä enemmän yksityisiä palveluntarjoajia etenkin suurissa kaupungeissa ja etelä-Suomessa.

Eläinsuojelulakiin (31), eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin (32) ja eläintautilakiin (39) esitetään uutena velvollisuutena virkaeläinlääkäripäivystyksen järjestämistä. Maakunnan tehtäviin esitettävä päivystysvelvollisuus eläinsuojeluvalvonnassa on uusi. Ehdotettu malli tulee lisäämään kustannuksia.

Eläinsuojeluvalvonnan kelpoisuusehtoja sekä valtuuksia kirjoittaa esim. vientitodistuksia ei tule säätää kansallisessa lainsäädännössä tiukemmaksi kuin mitä ne ovat EU-lainsäädännössä. Maakunnilla tulee olla mahdollisuus käyttää valtuutettuja ja nimettyjä tarkastajia.

Kaikilla eläinlääkäriammattinharjoittajilla, myös yksityisillä, on velvollisuus ilmoittaa helposti leviävistä eläintaukeista ja eläinsuojelurikkomuksista.

Luonnonvarakeskuksen selvityksessä korostetaan, että eläinsuojeluvalvontaa voivat tehdä muutkin kuin eläinlääkärit, esimerkiksi otantaan perustuvaa valvontaa voidaan tehdä täydentävien ehtojen valvonnan yhteydessä. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että maakunnalla on mahdollisuus päättää alueellaan sopivimmasta ja kustannustehokkaimmasta tavasta toteuttaa valvontatehtävät. Mahdollisen virkaeläinlääkäripäivystyksen osalta tulee korostaa valtakunnallista yhteistyötä.

Liikenne- ja viestintäministeriö, 8 lakiehdotusta, luku 1.4 (lakiehdotukset 1-8)

LVM 1.4.7 Vesiliikennelaki

21 § Lupa kilpailuihin ja harjoituksiin

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kunnille annettaisiin aiemmasta poiketen oikeus periä maksu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen luvasta. Kuntaliitto kannattaa tätä muutosta ja on itse ollut aloitteellinen ympäristönsuojeluviranomaisen asiakasmaksujen lisäämisessä osana kuntien miljardi -säästötalkoita. Muutos ei kuitenkaan liity maakuntauudistukseen ja jäänee mittavassa lakipaketissa huomioimatta, joten siitä on erikseen tiedotettava kunnan viranomaisille. Lisäksi pykälään tulisi lisätä, että perittävän maksun suuruus määrätään kunnan hyväksymässä taksassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 1.6 (lakiehdotukset 1-4) ja luku 2.9 (lakiehdotukset 1-10)

2. Laki terveydensuojelulain muuttamisesta

Maakunnan terveydensuojelutehtävät 6 §

Ympäristöterveydenhuollon erityislaeista terveydensuojelulailla on eniten kytköksiä kunnan muihin toimialoihin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnissa tärkeä tehtävä ja siinä tarvitaan asiantuntemusta ja osaamista terveyshaittojen arviointiin suunnittelussa, varautumisessa ja päätöksenteossa. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että kunnilla on tulevaisuudessakin käytettävissään maakuntaan siirtyvän terveysvalvonnan asiantuntijatuki, eikä yhteistyö perustu pelkästään kankeaan ja byrokraattiseen lausuntomenettelyyn. Kunta kantaa vastuun terveellisestä ja turvallisesta elinympäristöstä ja sitä koskee myös terveydensuojelulain 2 § velvoite huolehtia siitä, että kaikki elinympäristöön vaikuttava toiminta suunnitellaan ja järjestetään siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään.

Yhteistyörakenteet kunnan ja maakunnan terveydensuojelun tärkeimmissä osa-alueissa on syytä varmistaa lainsäädännöllä. Kuntaliitto katsoo, että terveydensuojelun edistämiseksi alueellaan maakunnan tehtävänä on tarjota alueensa kunnille asiantuntija-apua, ajankohtaiskoulutusta sekä osallistua ennakkolliseen viranomaisyhteistyöhön ja kehittämishankkeisiin terveydensuojelun edistämiseksi. Tämä tulee kirjata terveydensuojelulaissa maakunnan tehtäviin (6 §) ja sisällyttää valvontasuunnitelmaan. Maakunnan tulisi valvontasuunnitelmassaan osoittaa, miten tämä toteutetaan koskien kaikkia alueen kuntia, niiden erityispiirteet huomioiden. Valvontasuunnitelmia hyväksyessä olisi kuultava alueen kuntia.

Kuntaliitto esittää, että 6 §:ään tehdään seuraava lisäys:

Maakunnan tehtävänä on tarjota asiantuntijatukea alueensa kunnille ja osallistu ennakoivaan viranomaisyhteistyöhön terveyshaittojen arvioinnissa.

Valvontasuunnitelmassa tulee osoittaa ennakoivan viranomaisyhteistyön toteuttaminen.

Häiriötilanteisiin varautuminen 8§

Kuntaliitto pitää hyvänä, että kunta on lakitasolla mainittu terveydensuojeluviranomaisen yhteistyökumppanina häiriötilannesuunnitelmien laadinnassa.

Talousvettä toimittavan laitoksen hyväksyminen 18 §

Kuntaliitto pitää tarpeellisena, että maakunnan terveydensuojeluviranomainen lähettää talousvettä toimittavan laitoksen hakemuksen tiedoksi myös kunnalle sen lisäksi että hakemus lähetetään Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja muiden maakuntien terveydensuojeluviranomaisille.

3. Laki tupakkalain muuttamisesta

Kunnalla on velvollisuus huolehtia alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin lopettamiseksi. Kuntaliitto katsoo, että tämä tukee kunnan hyvinvoinnin edistämistä.

Tupakkalain valvontamaksut 91 §

Voimassa oleva tupakkalaki antaa kunnille mahdollisuuden periä tupakan myyntiluvan valvontamaksut kunnan hyväksymän taksan mukaisesti, enintään 500 euron suuruisina. Mikäli samalla myydään nikotiininesteitä, maksu voi olla enintään kaksinkertainen. Lausunnolla olevassa tupakkalakiluonnoksessa valvontamaksuksi määrätään kiinteät 350 euroa/myyntipiste. Mikäli maksu annetaan lainsäädännössä kiinteänä, maksua ei tulisi alentaa nykyisen lainsäädännön mahdollistamasta maksusta. Nykyinen viranomaisen perimään maksuun kohdistuva harkinnanvaraisuus on ollut hyvä asia ja mahdollistanut pienemmät maksut esimerkiksi niillä alueilla, joilla tupakan myynti on vähäistä tai tupakkaa haetaan rajan takaa. Kuntaliitto esittää, että maakunnilla olisi samanlainen harkintavalta maksun suuruuden suhteen kuin mitä tällä hetkellä on kunnilla. Toimijoiden kustannukset (esim. vuokrat) eivät muutoinkaan ole saman suuruisia maan eri osissa.

Ympäristöministeriö, 26 lakiehdotusta, luku 1.7 (lakiehdotukset 1-8) ja luku 2.10 (lakiehdotukset 1-18)

LUKU 1.7 (sivu 311 alkaen)

1. Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

25 § Maakunnan suunnittelun tehtävät

Hallituksen esitykseen seuraavassa ehdotettavilla muutoksilla ja täsmennyksillä tavoitellaan maakunnan ja kunnan tehtävien täsmentämistä (kts. osa A, kohta 1) ja kuntien roolin selkeyttämistä maakuntakaavaa laadittaessa.

25 § Maakunnan suunnittelun tehtävät

Pykälän kolmannen momentin mukaan maakuntakaavassa esitetään alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Alueiden käytön suunnittelun käsitteistössä aluerakenteella tarkoitetaan yleensä keskuksista ja liikennejärjestelmästä koostuvaa verkostoa, kun taas yhdyskuntarakenne viittaa pikemminkin taajamien sisäiseen rakenteeseen. Näistä aluerakenteen suunnittelu on selkeästi maakunnan tehtävä kun taas yhdyskuntarakenteen suunnittelu tapahtuu kuntatasolla. Maakuntakaavoituksen ja kuntakaavoituksen työnjaon selkeyttämiseksi Kuntaliitto ehdottaa, että 25 §:n kolmas momentti muutetaan esimerkiksi seuraavaan muotoon:

”Maakuntakaavassa esitetään maakunnan alueidenkäytön ja aluerakenteen periaatteet, osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita ja luodaan aluerakenteelliset edellytykset kuntien yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueidenkäyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta on tarpeen.”

27 § Maakuntakaavan laatiminen

Pykälässä ja sen perusteluissa tulisi korostaa, että maakunnan kaikilla kunnilla tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet vaikuttaa maakuntakaavan valmisteluun. Kuntaliitto ehdottaa, että 27 §:n ensimmäisen momentin viimeinen lause muutetaan esimerkiksi seuraavaan muotoon:

”Kaavaan valmistelua ohjaamaan on asetettava maakunnan ja kaava-alueen kuntien yhteistyöryhmä, jossa on kunkin alueen kunnan nimeämä jäsen.”

28 § Maakuntakaavan sisältövaatimukset

Maakuntakaavan sisältövaatimuksissa tulisi 25 §:ää vastaavalla tavalla korostaa maakuntakaavoituksen roolia aluerakenteen suunnittelussa ja kuntien yhdyskuntarakenteen kehittämisedellytysten luojana. Kuntaliitto ehdottaa, että kolmannen momentin 1. kohta muutetaan esimerkiksi seuraavaan muotoon:

”Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota:

1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen aluerakenteeseen ja kuntien yhdyskuntarakenteen kehittämisen edellytyksiin;”

66 § Viranomaisneuvottelu

Maakuntakaavaa laadittaessa on tärkeää, että kaikki alueen kunnat voivat vaikuttaa maakuntakaavoituksen tavoitteisiin ja suunnitteluun. Kuntaliitto ehdottaa, että 66 §: kolmannesta momentista poistetaan sana tarpeen mukaan, jotta kuntien kehittämistavoitteet tulisivat huomioiduksi maakuntakaavaa laadittaessa.

188 § Muutoksenhaku kaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymispäätöksestä

Ehdotukseen ei sisälly ehdotusta MRL 188 §:n muuttamiseksi. Kaavapäätöksistä valitetaan voimassa olevan säännöksen mukaan siten kuin kuntalaissa säädetään. Jatkossa maakunnan päätöksiin haetaan muutosta maakuntavalituksella, joten MRL 188 §:ää on myös muutettava.

191 § Valitusoikeus kaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevasta päätöksestä

Pykälän ensimmäisessä momentissa ehdotetaan, että kunnan kaavapäätöksestä valitusoikeus on myös maakunnalla, joiden alueella kaavassa osoitetulla maankäytöllä tai rakennusjärjestyksellä on vaikutuksia. Säännöstä tulisi täsmentää tai sen perusteluissa tulee selkeästi tuoda esiin, ettei maakunnille tule oikeutta valittaa jatkossa kuntien kaavapäätöksistä tai rakennusjärjestyksestä niille tulevan edistämistehtävän perusteella. Säännöksen väljä muotoilu voi mahdollistaa tulkinnan maakunnan kattavasta valitusoikeudesta kuntien em. päätöksistä, kun nykytilanteessa valitusoikeus rajoittuu maakunnan liiton tehtävään eli siihen, noudattaako kunnan päätös maakuntakaavaa.

Maakunnan liitot eivät ole juuri käyttäneet valitusoikeutta eikä hallituksen tavoitteiden mukaista ole, että viranomaiset jatkossa valittavat toistensa päätöksistä. Viranomaisten näkökulmat tulevat esille ja huomioon otetuksi ennakoivassa ja vuorovaikutteisessa yhteistyössä.

199 § Alueidenkäytön seuranta

Nykyinen MRA 2§ siirrettäisiin uudeksi MRL 199 §:ksi. Nykyiseen asetukseen pykälään verrattuna 1 momentista poistettaisiin tarpeellisten tietojärjestelmien ylläpito ympäristöministeriön tehtävistä. Poiston perustelut eivät ilmene perusteluista.

Pykälän 4 momentin asetuksenantovaltuutta tulee täsmentää siten, että siinä eritellään riittävän tarkasti, miltä osin asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alueiden käytön seurannasta.

205 § Viranomaisen tiedonsaantioikeus

Pykälän 2 momentin asetuksenantovaltuutta tulee täsmentää siten, että siinä eritellään riittävän tarkasti, miltä osin asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä viranomaisen tiedonsaantioikeudesta.

5. Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

6 § Maakuntien yhteistyön edellytykset ja valtioneuvoston asetus vesienhoitoalueista

3 mom: Maakuntien yhteistyön edellytyksistä ja vesienhoitoalueista annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Maakuntien yhteistoiminnan reunaehdot, mikäli niitä on tarpeen asettaa, tulisi saattaa jo lain tasolle.

28 a § Neuvottelu

Pykälässä säädetään uudesta neuvottelumenettelystä ohjaavien ministeriöiden ja maakuntien kanssa. Neuvottelun tarkoituksena on varmistaa, että vesien- ja merenhoidon suunnittelu ja sen toimeenpano tehdään valtakunnallisesti yhdenmukaisesti. Neuvottelun sisällöstä ja aikataulusta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Kuntaliiton näkemyksen mukaan koordinointi on paikallaan, kunhan neuvotteluihin osallistuvat osapuolet ovat tasa-arvoisessa asemassa itsenäisinä toimijoina.

28 b § Määräys vesienhoitoa ja merenhoitoa koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi

Pykälässä säädetään uudesta sanktiomenettelystä (määräaika, teettämisuhka), jolla ohjaava ministeriö voi asettaa pakkotoimia maakuntaa kohtaan, mikäli se ei huolehdi ko. lain mukaisista tehtävistään. Kuntaliitto pitää kyseenalaisena pykälän säätämistä, koska maakunta on itsehallinnollinen toimija, joka huolehtii sille maakuntalaissa ja erityislaeissa säädetyistä tehtävistä. Ministeriöillä ei ole vastaavaa sanktiointiroolia kuntiakaan kohtaan, vaikka ne ovat ohjaavassa roolissa useassa erityislaissa. On pohdittava tarkkaan, kuinka laajat valtuudet puuttua maakuntien tehtävien hoitamisen organisointiin ja itse tehtävän hoitamiseen tai hoidon tasoon valtiolle on tarkoituksenmukaista säätää. Pykälä tulisikin poistaa tarpeettomana.

LUKU 2.10

1. Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

21 § Valtion viranomaiset

Pykälän mukaan valtion lupa- ja valvontaviranomainen tukee kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa. Aiemmin tämä tehtävä on ollut Ely-keskuksilla. Ely-keskusten niukentuneiden resurssien johdosta tuki kuntien ympäristönsuojeluviranomaiselle on ollut paikoin lähes olematonta. Kunnan ovat joutuneet selviytymään vaativasta laillisuusvalvontatehtävästään hyvin niukan yleisen ohjeistuksen varassa. Ely:n ja Avi:n voimavarojen yhdistyessä valtion viranomaisen tukea on mahdollista vahvistaa, mikä on tarpeen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan ja tehtävien vielä jatkuvasti kasvaessa. Tämän varmistamiseksi yhteydenpidosta ja sen rakenteista tulee säätää myös ympäristönsuojelulaissa. Asiantuntijatuen antaminen tulee yksilöidä aiempaa selvemmin ympäristönsuojelulakiin vastaavasti kuin maankäyttö- ja rakennuslakiin on esitetty säädettävän maakunnille:

Kuntien ympäristönsuojelun edistämiseksi Valtion lupa- ja valvontaviraston tehtävänä on tarjota kunnille asiantuntija-apua ja ajankohtaiskoulutusta sekä järjestää kunnan viranomaisille ennakoivaa viranomaisyhteistyötä ja ympäristövalvonnan kehittämishankkeita.

Ympäristöministeriön tulee osaltaan varmistaa, että kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen, maakunnan ja valtion lupa- ja valvontaviranomaisen yhteydenpidolle muodostuu rakenteet.

118 § Melua ja tärinää aiheuttava tilapäinen toiminta

Aiemmin Ely:lle kuulunut tehtävä käsitellä useamman kunnan alueella melua aiheuttavan toiminnan meluilmoitus esitetään siirrettäväksi sen kunnan tehtäväksi, jonka alueella suurin osa vaikutuksista ilmenee. Kyse olisi jälleen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien lisäämisestä ilman rahoitusperiaatteen noudattamista. Lisäksi esitys vaatii arviointia toimivaltakysymyksistä itsehallinnollisten kuntien välillä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on toimivalta oman kuntansa alueella, kun Ely:lä toimivalta on koko toimialueellaan. Kuntien erilaiset ympäristönsuojelumääräykset voisivat lisäksi aiheuttaa esim. tilanteen, että toimivaltaiseksi määräytyvän kunnan alueella toiminto ei edellyttäisi meluilmoitusta toisin kuin esim. muissa vaikutusalueen kunnissa. Siirto ei siis ole ongelmaton ja edellyttää jonkinlaista taustaselvittelyä toimivaltaan ja resursseihin liittyen. Esityksen perustelu, että toiminnoilla on paikalliset vaikutukset ja vaikutukset kuntalaisiin on sikäli kyseenalainen, että käytännössä kaikki ympäristönsuojelulain mukaiset toiminnot sijoittuvat kuntiin ollen siis paikallisia ja niiden vaikutuspiireissä on kuntalaisia. Lisäksi siirto ei liity maakuntauudistukseen ja sitä koskeviin hallituksen linjauksiin, joten sitä ei lähtökohtaisesti tulisi esittää muutettavaksi tässä yhteydessä.

147 § Kuntien ilmansuojelusuunnitelmat ja meluselvitykset ja meluntorjuntasuunnitelmat laatimismenettely

Pykälässä esitetään, että valmiit suunnitelmat on lähetettävä tiedoksi Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja ympäristöministeriölle. Myös maakunnilla on rooli alueensa ilmanlaadun edistämässä, jolloin tieto suunnitelmien sisällöstä on tarpeen olla myös maakunnilla. Kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisesti tietoja ei kuitenkaan enää tulisi joutua toimittamaan, vaan riittäisi, että tiedot ovat saatavilla. Kuntien tulisi siten voida valita toimittavatko ne asiakirjat ko. tahoille vai tallettavatko tiedot omiin sähköisiin järjestelmiinsä, joista yhteydet kansalliseen palveluväylään ovat olemassa tai rakennetaan.

191 § Valitusoikeus

Pykälään esitetään lisättäväksi valtion ympäristö- ja lupaviranomaisen päätöksestä valitusoikeus valtion lupa- ja valvontavirastoon perustettavaksi esitettävälle yleistä etua valvovalle yksiolle. Ympäristönsuojelun laillisuusvalvontaviranomaisen tehtävä on lupapäätöstä tehdessään tai toimintoja valvoessaan huolehtia ympäristönsuojelun yleisestä edusta. Lisäksi kukin kuultava ja valitusoikeutettu taho osaltaan huolehtii oman toimialansa yleisestä edusta. Kuntaliiton näkemyksen mukaan valtion ympäristönsuojeluviranomaisen ei ole tarpeen perustaa viraston oman lupaharkinnan oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi erillistä yleisen edun valvontayksikköä, jolla on toimivaltaa myös muihin tahoihin.

203 § Kunnan ympäristönsuojelumääräykset

Pykälässä edellytetään kuntia toimittamaan ympäristönsuojelumääräykset valtion lupa- ja valvontavirastolle tiedoksi. Kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisesti tietoja ei enää tulisi joutua toimittamaan, vaan riittäisi, että tiedot ovat saatavilla. Kuntien tulisi siten voida valita toimittavatko ne asiakirjan ko. tahoille vai tallettavatko sen omiin sähköisiin järjestelmiinsä, joista yhteydet kansalliseen palveluväylään ovat olemassa tai rakennetaan.

223 § Ympäristönsuojelu tietojärjestelmään talletettavat tiedot

Kuten edellä, kuntien ei tulisi joutua toimittamaan pykälässä säädettyjä tietoja Valtion lupa- ja valvontavirastolle vaan huolehtia, että ne olisivat saatavilla.

2. Laki jätelain muuttamisesta

22 ja 25 § Kansainvälisten jätteen siirtojen valvonta

Kuntaliiton näkemyksen mukaan ko. tehtävä olisi toiminnan kannalta perusteltua siirtää Suomen ympäristökeskusta valtion lupa- ja valvontavirastoon. Kunnilla on keskeinen rooli kansainvälisten jätteiden siirtoihin liittyvässä valvonnassa yhteistyössä SYKEN kanssa. Muilta osin jätelain valvonnan yhteistyötaho kunnille on valtion lupa- ja valvontavirasto. Jätelain valvonnan työnjako kuntien, elyjen ja SYKEN välillä on tähän asti ollut melko epäselvä. Työnjakoa ja resurssien tehokasta käyttöä ja yhtenäisiä toimintatapoja edistäisi se, että valvontaa olisi kolmen tahon sijaan kahdella taholla. Tämä edesauttaisi valtion viranomaisen mahdollisuuksia tukea nykyistä paremmin kunnan valvontatyötä.

87 § Valtakunnallinen jätesuunnitelma

Kuntaliiton näkemyksen mukaan erillisistä alueellisten jätehuoltosuunnitelmien teettämismenettelyistä voidaan luopua, koska alueellinen suunnittelu on järkevästi sulautettavissa valtakunnalliseen suunnitteluun ja muutos mahdollistaa hallinnollisten menettelyjen keventämisen. Lainsäädäntöön on kuitenkin jätetty mahdollisuus tarvittaessa laatia alueellinen osa valtakunnallisesta suunnitelmasta erillisenä osiona. 89 § Menettely valtakunnallista jätesuunnitelmaa valmisteltaessa

Jätelain 89 §:ssä ehdotetaan, että Valtion lupa- ja valvontaviraston ja maakuntien tulisi osallistua 87 §:ssä ehdotetun muita alueellisista oloista johtuvia tavoitteita ja toimia koskevan suunnitelman laatimiseen. Ympäristöministeriön tulisi asettaa tätä varten yhteistyöryhmä, johon voidaan tarvittaessa pyytää myös kuntia ja muita viranomaisia sekä sellaisia toiminnanharjoittajia ja 134 §:n 2 kohdassa tarkoitettuja yhdistyksiä ja säätiöitä, joiden toimialaan valtakunnallinen jätesuunnitelma voi olennaisesti liittyä. Kuntaliitto huomauttaa, että kunnat ovat jätelain 32 ja 33 §:ien nojalla velvoitettuja järjestämään jätehuoltoa ja siksi ne ovat oleellisia toimijoita alueellisen suunnitelman osalta. Myös muilla toimijoilla, esim. elinkeinon harjoittajilla on jätehuollon järjestämistehtäviä osaltaan. Siksi ei ole riittävää, että suunnitelma on mahdollista laatia ilman vuorovaikutusta kuntien tai muiden järjestävien tahojen kanssa. Maakunnille ei ole osoitettu jätehuollon tehtäviä, joten niiden asiantuntemus ei pelkästään riitä alueellisia olosuhteita tarkastellessa. Kuntaliitto ehdottaakin, että 89 § 2 momentti muutetaan seuraavaksi:

”Ympäristöministeriön on valmisteltava muita alueellisista oloista johtuvia tavoitteita ja toimia koskeva erillinen suunnitelma vuorovaikutuksessa alueen kuntien ja muiden viranomaisten sekä sellaisten alueella toimivien toiminnanharjoittajien ja 134 §:n 2 kohdassa tarkoitettujen yhdistysten ja säätiöiden kanssa, joiden toimialaan alueellinen jätesuunnitelma voi olennaisesti liittyä, ja asetettava tätä varten yhteistyöryhmä. Valtion lupa- ja valvontaviraston ja maakunnan on osallistuttava muita alueellisista oloista johtuvia tavoitteita ja toimia koskevan erillisen suunnitelman valmisteluun. Osallistumisesta valtakunnallisen jätesuunnitelman valmisteluun säädetään lisäksi viranomais-ten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005).”

92 § Menettely kunnan jätehuoltomääräyksiä annettaessa

Pykälän 2 momentin mukaan kunnan on tiedotettava jätehuoltomääräyksistä yleisesti siten kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Määräykset on oltava saatavilla tietoverkossa. Ne on lisäksi toimitettava tiedoksi Valtion lupa- ja valvontavirastolle.

Velvoite määräysten toimittamisen erikseen tiedoksi Valtion lupa- ja valvontavirastolle voitaisiin poistaa laista, koska määräysten tulee olla saatavilla yleisessä tietoverkossa, josta ne voi tarvittaessa poimia. Yleensäkin kunnan viranomaista ei kansallisen palveluarkkitehtuurin linjausten mukaisesti tulisi enää velvoittaa toimittamaan tietoja tietojärjestelmään, vaan viranomaisen tulisi voida toimittamisen sijaan halutessaan tallettaa tiedot mahdolliseen omaan tietojärjestelmäänsä ja huolehtia tiedon kulusta esim. rajapintaratkaisujen kautta kansalliseen palveluyöhän.

132 § Laiminlyöntimaksun suuruus

Pykälässä esitetään, että Valtion lupa- ja valvontavirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tietoja laiminlyöntimaksun suuruuden määrittämistä varten. Myös kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi määrätä tietyissä tapauksissa laiminlyöntimaksun ja sillä tulee valtion valvontaviranomaisen lailla olla mahdollisuus saada ko. tietoja.

138 § Valitusoikeus

Pykälään on esitetty lisättävän uusi 2. momentti, jonka mukaan Valtion lupa- ja valvontaviraston yleistä etua valvovalla yksiköllä olisi lisäksi oikeus valittaa yleisen ympäristönsuojeluedun valvomiseksi tai muusta perustellusta syystä Valtion lupa- ja valvontaviraston tekemästä päätöksestä, jos se olisi tarpeen ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun tai muun näihin rinnastettavan yleisen edun turvaamiseksi tai lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseksi. Muutos vastaa ehdotettua ympäristönsuojelulain 191 §:n muutosta. Kuntaliiton näkemyksen mukaan jätelakiin ei ole tarpeen erikseen lisätä yleisen edun yksikköä uudeksi valitustahoksi ja siten lisätä ja monimutkaistaa valtion valitusoikeutta (tuomioistuintyyppistä organisaatiota viranomaisorganisaation sisään). Lupa- ja valvontaviraston valitusoikeus, joka annetaan pykälän momentissa 1, tulee olla riittävä turvaamaan yleistä etua.

Ympäristönsuojelun laillisuusvalvontaviranomaisen tehtävänä on lupapäätöstä tehdessään tai toimintoja valvoessaan huolehtia ympäristönsuojelun yleisestä edusta. Lisäksi kukin kuultava ja valitusoikeutettu taho osaltaan huolehtii oman toimialansa yleisestä edusta. Lupa- ja valvontavirastoon siirretään sekä lupa- että valvonta-asioita ja lupaharkinnassa on mahdollista koordinoita viraston sisäisesti eri näkemyksiä ilman erityistä valitusvaltuutusta lain tasolla. Kuntaliiton näkemyksen mukaan virastoon ei ole tarpeen perustaa viraston oman lupaharkinnan oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi erillistä yleisen edun valvontayksikköä, jolla voi olla vaikutusta myös muihin tahoihin.

6. Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain muuttamisesta

2 § Valtion lupa- ja valvontaviraston tehtävät

Pykälässä säädetään aiemmin ELY:llä ollut kuntien ympäristönsuojelun tukeminen ja edistämien valtion lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi. Pykälään on jäänyt virheellisesti maininta toimialueellaan. Viraston ollessa valtakunnallinen toimialueellaan voidaan poistaa pykälästä.

Myös maakuntien tehtäviin kuuluu kunnan ympäristönsuojelu- ja luonnonsuojelutyön kannalta merkityksellisiä tehtäviä. Lakiin tulisi näin ollen lisätä, että myös maakunnan tulee tukea ja edistää kunnan ympäristönsuojelua.

Maakuntien ja valtion lupa- ja valvontaviraston asiantuntijatuki kunnille sekä yhteydenpito kunnan- ja valtion viraston kesken tulee ympäristönsuojelulakiin esittämiemme täsmennysten tapaan huolehtia myös tässä yleislaissa. Tälle asiantuntijatuella antamiselle ja kuntien, maakuntien ja valtion viraston yhteydenpidolle tulee muodostaa toimivat rakenteet, joista tulee säätää lailla.

11 § Oikeus saada tietoja

Pykälään tulee lisätä, että kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee saada pykälässä tarkoitetut julkisin varoin tuotetut tiedot maakunnasta ja valtion viranomaiselta maksutta.

10 Laki maa-ainelain muuttamisesta

7 § Lausunnot

Maa-ainesten otolla voi olla paitsi kunnan myös koko alueen kehittämisen kannalta merkittäviä ympäristö ja elinvoimavaikutuksia. Näin ollen olisi perusteltua, että lupahakemuksesta pyydetäisiin lausunto myös maakunnalta tai muilla tavoin varmistettaisiin vuorovaikutus maakunnan kanssa lupahakemuksen käsittelyssä.

23 b § Tietojärjestelmä

Kunnan lupa- ja valvontaviranomaista ei kansallisen palveluarkkitehtuurin linjausten mukaisesti tulisi enää velvoittaa toimittamaan tietoja tietojärjestelmään, vaan viranomaisen tulisi voida toimittamisen sijaan halutessaan tallettaa tiedot mahdolliseen omaan tietojärjestelmäänsä ja huolehtia tiedon kulusta esim. rajapintaratkaisujen kautta kansalliseen palveluväylään.

11. Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

6 § Luonnonsuojelun hallinto

Luonnonsuojelun nykyinen niukahko valtionhallinto jakautuisi esityksen mukaan maakuntaan ja valtion lupa- ja valvontavirastoon siten, että edistämistehtävät kuuluisivat maakunnalle ja laillisuusvalvontatehtävät valtion virastolle. Hallintoa koskevaan pykälään tai sen perusteluihin tulisi lisätä sieltä puutuva maininta, että edistäminen edellyttää, että kunnille annetaan luonnonsuojelun asiantuntijatukea, koulutusta ja muuta materiaalia kunnalle kuuluvan luonnonsuojelun edistämistehtävän hoitamiseksi. Niukkojen resurssien tehokas hyödyntäminen edellyttää entistä vahvemmin, että luonnonsuojelua edistetään maakuntien, valtion viraston ja kuntien yhteistyönä kunkin asiantuntijuutta hyödyntäen. Myös maininta näistä yhteistyötahoista olisi tarpeen sisällyttää vähintään ko. pykälän perusteluihin.

17. Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta

Lain 14 §:n mukaisten määräysten tiedoksianto Valtion lupa- ja valvontavirastolle tulisi tarpeettomana poistaa ja pykälätekstin viimeinen virke tältä osin muuttaa.

Lain 16 § 2 momentti tulisi tarpeettomana kumota. On huomattava, että äskettäin voimaan tulleella maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella (21.4.2017/230) kumottiin MRL 179 §, jonka perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus olisi voinut pakottaa kuntaa toteuttamaan kadunpitovelvollisuutensa. Lain perusteluissa todettiin säännöksen soveltamisen jääneen hyvin vähäiseksi ja kunnan tulisi tehdä sille laissa säädetyt tehtävät myös kadunpitoa koskien ilman sakon uhkaa.